

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

XI ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ДОСЯГНЕННЯ
ТЕОРІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ»**

Посвідчення про реєстрацію в УкрІНТЕІ № 540 від 08.10.2024 р.

м. Полтава, 21 листопада 2024 р.

*Рекомендовано до друку вченою Радою факультету обліку та фінансів
Полтавського державного аграрного університету
(протокол № 3 від 21.11.2024 р.).*

Редакційна колегія:

- **Безкровний О. В.**, к. е. н., доцент, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Зоря О. П.**, д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Аранчій В. І.**, к. е. н., професор, перший проректор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Рудик В. К.**, д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»;
- **Бражник Л. В.**, к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Зайцев Ю. О.**, д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Томілін О. О.**, д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Кубецька О. М.**, к. е. н., доцент, доцент кафедри економічного аналізу та фінансів Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»;
- **Аранчій Д. С.**, к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету.

Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики : матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 21 листопада 2024 року). Полтава : ПДАУ, 2024. 449 с.

У збірнику надруковані матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики». Матеріали надруковані в авторській редакції. Редакційна колегія може не розділяти поглядів авторів. Відповідальність за зміст матеріалів, точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела, достовірність іншої інформації та за дотримання норм авторського права несуть автори.

Посвідчення ДНУ УкрІНТЕІ №540 від 08 жовтня 2024 року

*Скрипник Микола Євгенович,
к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету*

СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Страховання - одна з найстаріших і найбільш стійких форм економічної діяльності, що з'явилася в далекому минулому завдяки розвитку виробничих відносин та здатності усувати ймовірні втрати через несприятливі події. Його еволюція перейшла від некомерційного до комерційного типу, а згодом і до соціального напрямку. У Європейських стандартах соціальних прав закріплено нормативно-законодавчий контент – право на пенсію, яка забезпечує дохід, що дозволяє вести рівень життя вище за середній. Пенсійна політика країн Євросоюзу спрямована на досягнення прогресивної траєкторії у напрямку соціального забезпечення всіх громадян Європи. Європейська колаборація пенсійної системи забезпечує координацію та моніторинг, а також надає компаративний аналіз, рекомендації та фінансування для підтримки реформ у соціальній сфері та співфінансування пенсійних проектів.

Експертні групи та зацікавлені сторони висунули низку рекомендацій щодо посилення як стійкості, так і адекватності пенсійних систем ЄС. Населення Європи стрімко старіє і, як очікується, почне скорочуватися до 2026 р., оскільки люди живуть довше і народжують менше дітей, отже віковий склад населення суттєво змінився. У 2023 р. 21,9% населення ЄС був у віці 65 років і більше. Очікується, що ця частка до 2070 р. зросте приблизно до 30%, а водночас зростуть відповідні державні витрати, включаючи пенсії, охорону здоров'я та довгостроковий догляд. Частка вікової групи 20-64 років (населення працездатного віку) впаде з 59% до 51% від загальної чисельності населення [1, с. 94; 2, с. 248].

Пенсійні системи країн ЄС розрізняються за тривалістю обов'язкового соціального страхування, рівнем внесків, джерелами фінансування, колом одержувачів, рівнем одержуваних ними виплат і стійкістю всієї системи. Вони включають громадську і приватну (децентралізовану) частину і розосереджені за трьома рівнями [2, с. 242-258]. Перший рівень складається з державних обов'язкових пенсій (обов'язковий), другий рівень охоплює професійні пенсії (квазіобов'язкові та залежні від заробітку), а третій становлять додаткові персональні пенсії (добровільні, які також залежать від заробітку).

Визначення конкретних пенсійних виплат специфічне у кожній країні. Зазвичай поєднують різні умови (індикатори) (відпрацьовані роки, сплачені внески до пенсійної системи) та рівень доходів для призначення базової пенсії. Державні пенсійні схеми, залежать від заробітку, поділяються кілька типів:

- орієнтована на гарантований прибуток (DB) (Австрія, Бельгія, Болгарія, Чехія, Фінляндія, Угорщина, Люксембург, Португалія, Словенія, Іспанія);
- орієнтована на фіксовані внески (NDC) (Італія, Латвія, Польща,

Швеція);

- бальна система (PS) (Хорватія, Кіпр, Естонія, Німеччина, Литва, Румунія, Словаччина);
- з фіксованою ставкою внесків + гарантований дохід (Данія, Ірландія, Мальта, Нідерланди);
- інші варіанти: Греція – фіксована ставка + DB + NDC (обов'язкове пенсійне страхування), Франція – DB + + PS (додаткові схеми AGIRC та APPKO).

В ЄС програми допомоги по старості переважно фінансуються за рахунок соціальних внесків, що надходять від внесків роботодавців. За останні 20 років, у міру зменшення частки, що виплачується роботодавцями, відбулося помітне зрушення у бік фінансування із загальних державних доходів. У спільній позиції на 2024 рік європейські роботодавці закликали Комісію та держави-члени ЄС підготувати річний звіт про динаміку витрат національних систем соціального забезпечення, щоб дати можливість передбачити тренди фінансування політики активного старіння та фінансових наслідків різних варіантів політики.

Страхові компанії забили на сполох з приводу глобального пенсійного розриву, оскільки витрати Федерації страхових асоціацій (GFIA) вже становлять близько 1 трильйона доларів США на рік і продовжують зростати. Вони також зауважили, що навіть радикальні та непопулярні законодавчі заходи, такі як значне підвищення пенсійного віку, лише скоротять, але не повністю усунуть цей розрив. Як подальший шлях європейські страховики рекомендують продовжувати підвищувати обізнаність про необхідність заощаджень до виходу на пенсію та підвищення рівня фінансової грамотності. На їхню думку, пенсійна політика має бути орієнтована на споживача та ґрунтуватися на формуванні вимог та потреб користувачів [3, с. 12], а це означає, що всі ініціативи мають йти від майбутніх пенсіонерів.

Таким чином, тенденції очікуваних європейських пенсійних реформ та сфери пенсійного страхування є:

1. Сприяння збільшенню тривалості трудової діяльності та пізнішому виходу на пенсію шляхом підвищення пенсійного віку та надання можливості поєднання пенсії та працевлаштування.
2. Підвищення здатності підтримувати дохід та інклюзивність пенсійних систем шляхом перегляду розміру ставки нарахування, адаптація розрахунку нарахувань та індексації пенсійних виплат, підвищення податкових пільг, сприяння зростанню пенсійних накопичень для окремих категорій працівників.
3. Впровадження дієвих заходів щодо скорочення бідності, таких як встановлення та/або підвищення базової або мінімальної пенсії.
4. Реформування пенсійних систем та пенсійного страхування і фінансове забезпечення цих процесів.

Список використаних джерел:

1. Elkamhi R., Lee J., Sadik, S. Bridging the Gap between Strategic Allocation and Investment Risk. SSRN Electronic Journal, 2019.

URL:<https://doi.org/10.2139/ssrn.3454958> (date of access: 11.11.2024).

2. Bekbossinova, A. S., Oshanova, K. Y., Khassenova, K.K., Alpysbayeva, A.K., & Moldasheva, A.B. Advantages and disadvantages of early withdrawal of pension savings: An expert assessment. *Economy: Strategy and Practice*, 2022. Vol. 17(3). P. 242–258. URL:<https://doi.org/10.51176/1997-9967-2022-3-242-258> (date of access: 11.11.2024).

3. De Spiegeleer J., Höcht S., Jakubowski D., Reyners S., Schoutens W. (). Esg: A new dimension in portfolio allocation. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 2021. Vol. 13(2), P. 827–867. URL:<https://doi.org/10.1080/20430795.2021.1923336> (date of access: 11.11.2024).

<i>Самошкіна О. А.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО І СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	335
<i>Саркова А. М.</i> СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ БРЕНДОМ У ГЛОБАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЯХ	338
<i>Свячена Т. І., Тарасевич Н. В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ	342
<i>Сергєєва О. С.</i> СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛІ ЯК СКЛАДОВА В СИСТЕМІ РИЗИК- МЕНЕДЖМЕНТУ БАНКУ	345
<i>Середюк К. В.</i> МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПРОГРАМ В РАМКАХ КОРПОРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	347
<i>Сімінько К. В.</i> ВІЙСЬКОВІ ОБЛІГАЦІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	350
<i>Сімінько К. В., Тютюнник Ю. М.</i> АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКА ЧИСТОГО ПРИБУТКУ АТ «КРЕДОБАНК»	352
<i>Скрипник М. Є.</i> СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	355
<i>Смірнов О. Г., Грінченко Р. В.</i> СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	358
<i>Соколюк К. Ю.</i> ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК СОКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	360
<i>Сологуб Д. Е., Скиба Г. І.</i> ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ	362
<i>Стецюк А. С., Павлич Є. О., Безкровний О. В.</i> ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ	364
<i>Сук П. Л.</i> ОБЕРНЕНИЙ МЕТОД АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ОСНОВІ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ ВІД НЕОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	367
<i>Таган Д. О., Сурмач М. М., Зоря С. П.</i> ОБОРОТНІ АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВА: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, СКЛАД ТА РОЗМІЩЕННЯ	370
<i>Таранець Є. О., Полторак А. С.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАЧАННЯ	372
<i>Терещук М. М.</i> НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОBOB'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО- ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	375
<i>Тимошенко В. М., Безкровний О. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТЯГНЕННЯ МИТА МИТНИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	377
<i>Ткаченко І. П.</i> БАГАТОВАРІАНТНІСТЬ ПІДХОДІВ ДО ЗБАЛАНСУВАННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	379